

Conferința „Educația privind drepturile omului/copilului: obiective, finalități și realități”, ediția a II-a, Chișinău, 9 decembrie 2016

Studierea drepturilor omului/copilului este o parte componentă a curriculumului modernizat la educația civică. Reperle metodologice de organizare a procesului educațional la această disciplină școlară pentru anul de studii 2016-2017, aprobate prin dispoziția Ministerului Educației nr. 282 din 28 iunie 2016, recomandă cadrelor didactice „dezvoltarea competențelor elevilor, prevăzute de curriculumul la disciplina școlară educație civică, utilizând abordarea bazată pe respectarea drepturilor omului/copilului”.

Ediția a II-a a conferinței dedicate acestui subiect s-a desfășurat la 9 decembrie 2016, la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, având ca scop să continue dialogul, inițiat la prima ediție (10.12.2015), de împărtășire a practicilor de predare-învățare-evaluare a drepturilor omului între cadrele didactice din învățământul preuniversitar, profesorii

universitari, studenți și alți practicieni, contribuind astfel la o înțelegere mai profundă a educației în domeniul drepturilor omului (EDO).

Conferința a fost deschisă de prof. univ. Nicolae Chicuș, rectorul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă”, care a menționat că profesorii au misiunea de a-i învăța pe elevi cum să-și revendice drepturile. Avocatul poporului pentru protecția drepturilor copilului, Maia Bănărescu, a specificat că „atât elevilor, cât și profesorilor le este foarte ușor să citească din manual drepturile, însă nu știu să le realizeze în viața de zi cu zi. Contează mult ceea ce se predă și cum se predă la educația civică, deoarece aici se pun bazele formării unui cetățean activ și responsabil”

Corina Lungu, consultant superior la Ministerul Educației, a prezentat politicile și practicile în domeniul EDO. În acest context, a afirmat că „EDO se realizează fragmentar și nu s-a reușit instituționalizarea acesteia la nivel de curriculum. EDO se abordează, preponderent, prin prisma informării și mai puțin prin prisma formării de competențe. De asemenea, mediul școlar nu întotdeauna oferă un exemplu de funcționalitate a unui sistem democratic, bazat pe respectarea drepturilor copilului, iar violența și discriminarea sunt prezente în mediul școlar”.

Participanții și experții au examinat diverse aspecte/probleme ale EDO și au formulat **concluzii**, care țin de următoarele domenii:

Cadrul normativ instituțional în domeniul educației:

- Politicile educaționale recunosc importanța *educației privind drepturile omului* (EDO), inclusiv rolul competențelor sociale și civice, care permit participarea activă a individului la viața socială și economică a comunității.
- Anumite politici specifice sunt aliniate la prevederile internaționale privind EDO: standardele de calitate pentru instituțiile de învățământ primar și secundar general din perspectiva școlii prietenoase copilului, Regulamentul Consiliului de administrație și Consiliului elevilor, programul educației incluzive, proceduri de prevenire și protecție a copilului împotriva violenței etc.
- Cadrul normativ pentru participarea copiilor și părinților este nou, necunoscut și neacceptat de toți actorii, ca urmare nu este integrat în practicile educaționale.

Curriculumul școlar:

- Elemente ale EDO sunt incluse în diverse discipline școlare obligatorii și opționale la diferite trepte de școlaritate. Unele sugestii de conținut, în special la ciclul primar, nu reflectă principiile EDO (de exemplu respect pentru diversitate).
- Disciplina educația civică abordează cel mai explicit EDO, dar nu o integrează în toate modulele, se axează pe transmiterea de informații și mai puțin pe dezvoltarea de abilități și atitudini.

Mediul/ethosul școlar:

- Capacitatea școlii de a comunica, a asculta și a implica cu adevărat copiii și părinții în luarea deciziilor este limitată. Una din cauze rezidă în faptul că elevii nu sunt percepuți în calitate de subiecți de drepturi, respectiv incapabili să influențeze deciziile.
- Societatea, în ansamblu, și instituția de învățământ, în special, nu oferă un model de guvernare democratică și respect pentru drepturile omului. Ceea despre ce se discută în cadrul orelor de educație civică (supremația legii, transparență, echitate socială, nondiscriminare etc.) nu corespunde cu realitatea de dincolo de pereții școlii, în special cu mesajele promovate de mass-media.

Capacitățile cadrelor didactice:

- Prevalează o abordare mai mult academică și mai puțin practică a DO în școală. Profesorii pun în discuție citate celebre, poezii și mai puțin

- se axează pe examinarea unor situații reale din viață.
- Drepturile omului (DO) / drepturile copilului (DC) sunt examinate, de cele mai multe ori, formal, fragmentar, accentul se pune pe obligațiile copilului, nu pe ale titularilor de obligații, conform legii.
 - Elevilor li se oferă oportunitatea de a se exprima liber, de a se face auziți, însă acest lucru se întâmplă, în mare parte, doar la orele de educație civică. La celelalte discipline școlare, ei nu beneficiază de dreptul respectiv. Această discrepanță nu ajută elevul să înțeleagă cum funcționează drepturile în societate și nu se bucură de deplin de acestea.
 - Unii profesori completează unele goluri prin activități extracurriculare, în special prin implicarea elevilor în monitorizarea drepturilor în cadrul Turnamentului Republican în domeniul DO/DC și utilizează la ore cazuri reale drept oportunități de învățare.

Parteneriate în EDO:

- Parteneriatul între școală și autorități este ocazional, nu este permanent și instituționalizat. Atunci când profesorii solicită colaborare și susținere, lor li se replică că ei se joacă, că se ocupă de lucruri neimportante.
- Părinții/familia manifestă deseori dezinteres față de activismul copiilor. Multor părinți care au copii la școală li s-a predat educația civică. Dar situația de astăzi nu este cu mult mai diferită decât acum 20 de ani. O necesitate acută este pedagogizarea părinților.
- Unele instituții de învățământ au stabilit relații de colaborare cu diverse ONG-uri. Aceasta le-a permis să formeze profesori activi care participă împreună cu elevii la diferite proiecte.
- Educația nonformală, în afara orelor de curs, în parteneriat cu diferiți actori comunitari, este un mijloc eficient de EDO (de ex. alegeri directe ale Consiliului elevilor, participarea la școlile de vară internaționale pentru profesori și elevi etc.)

Capacitățile titularilor de drepturi:

- Adulții, inclusiv profesorii și părinții, cred că copiii își cunosc drepturile. Însă ei știu doar să le numească, dar nu le înțeleg funcțiile și nu au abilități de le revendica/apăra.
- Copiii sunt mai sensibili atunci când se examinează aspecte ce țin de dreptul la familie, nu au formate deprinderi de a gestiona stările emoționale. Este o sarcină greu de realizat în cadrul clasei de elevi din cauza migrației părinților la muncă peste hotare, a divorțurilor, a consumului de alcool etc.

- Copiii sunt receptivi și activi, dacă sunt învățați cu respect pentru demnitatea lor, cum să satisfacă interesele personale în echilibru cu cele de grup. Cele mai bune ocazii de maturizare, creștere, învățare le sunt oferite copiilor prin implicarea în examinarea problemelor de ordin școlar, comunitar.

Participanții la Conferință au identificat mai multe soluții la problemele și provocările analizate și au formulat **recomandări**, care se referă la următoarele aspecte:

Cadrul normativ, inclusiv programa școlară:

- Elaborarea unui concept național privind EDO, asigurând uniformizarea și instituționalizarea educației pentru cetățenie democratică și drepturile omului la nivelul sistemului educațional, în general, în conformitate cu cerințele și standardele internaționale elaborate de ONU și Consiliul Europei.
- Reconceptualizarea disciplinei școlare educația civică în scopul redimensionării modulului *Educație pentru cetățenia democratică și Educație pentru drepturile omului*, în procesul de revizuire a Planului-cadru (2017-2018).
- Implementarea mecanismelor de participare a copiilor și a părinților la procesele de luare a deciziilor la nivelul școlii.

Formarea inițială și continuă a cadrelor didactice:

- Integrarea EDO în pregătirea inițială și continuă a cadrelor didactice și manageriale.
- Cadrele didactice trebuie să abordeze DO conform conceptului despre drepturi ca o relație, informând elevii despre drepturile lor și ti-

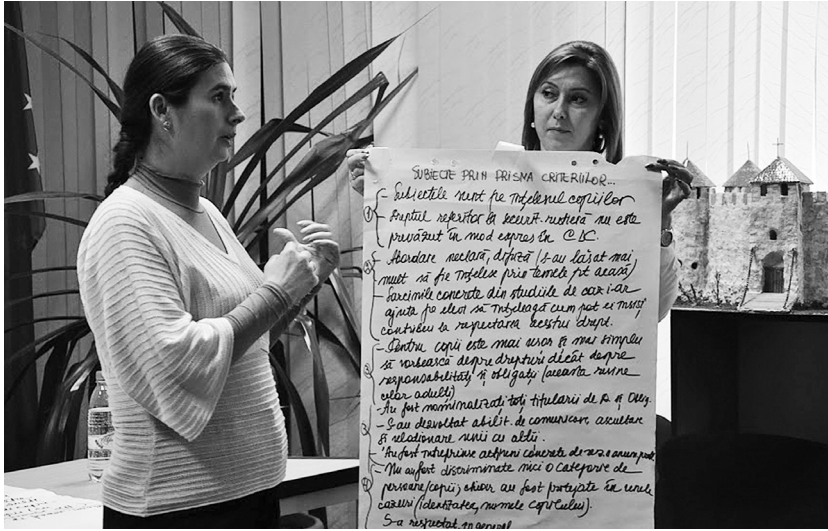

tularii de obligații la nivel de comunitate, precum și despre obligațiile familiei și responsabilitățile copilului. De asemenea, ține de obligația profesorilor să le formeze copiilor competența de a-și revendica drepturile, iar dacă elevul nu este suficient pregătit, să o facă împreună cu acesta.

- Toți profesorii, indiferent de disciplina școlară, trebuie să ajute copilul să-și formeze propria opinie și să respecte opiniile altora, ținând cont de capacitățile și gradul de maturitate al acestuia.
- Să se utilizeze diferite metode de predare-învățare-evaluare pentru copii cu nevoi și cerințe educaționale speciale diferite. Profesorii – să încurajeze modalități diferite de exprimare pentru diverse grupuri de copii.
- Procesul de predare-învățare-evaluare a DO/DC trebuie regândit/reorganizat pentru a contribui la dezvoltarea competențelor elevilor în timpul orei, iar la extindere aceștia să fie capabili să observe/să monitorizeze cele formate într-un mediu natural/autentic de viață.
- Elevii doresc mai multă libertate pentru dezbateri și exprimare în timpul orei, doresc să aleagă modalitatea prin care își pot face vocea auzită. Profesorii trebuie să studieze periodic așteptările și nevoile lor și să ghideze demersul didactic de realizare a acestora într-un mediu sigur, bazat pe încredere, solidaritate și respect reciproc.

EDO prin educație nonformală și parteneriate durabile între școală, familie și comunitate:

- O școală altfel, bazată pe respectarea DO, o putem obține prin asigurarea unei colaborări autentice între toți actorii implicați. Schimbarea convingerilor și stereotipurilor tuturor partenerilor despre copii și metodele de educație a acestora este premiza de la care trebuie pornit acest proces.
- Dezvoltarea unor parteneriate cu obiective clar definite și durabile cu parteneri din diferite domenii (autorități publice, agenți economici, asociații obștești, mass-media, grupuri de inițiativă ale cetățenilor etc.) contribuie pe termen lung la realizarea obiectivelor educaționale.
- Educația parentală trebuie să ajute părinții să se simtă confortabil în exercitarea drepturilor, obligațiilor și responsabilităților de părinte/îngrijitor. Aceasta ar trebui să vizeze în mod particular determinarea și luarea în considerare a interesului superior al copilului și a opiniei acestuia, metodele de educație, participarea la viața școlară și comunitară etc.

- Crearea unei platforme de comunicare pentru a facilita schimbul de bune practici în domeniul EDO și pentru a încuraja parteneriatele și lucrul în rețea.

Conferința a fost organizată în cadrul proiectului „Educație civică participativă și incluzivă”, implementat de Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului din Moldova (CIDDC), în parteneriat cu Ministerul Educației, Facultatea de Istorie și Geografie a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” și organele locale de specialitate în domeniul învățământului din raioanele Strășeni și Ștefan Vodă, cu susținerea organizației ERIKS Development Partner din Suedia.

Iosif MOLDOVANU,
lector universitar, UPS „Ion Creangă”, expert UNICEF